

گرت: تحلیل، ارزیابی و آسیب‌شناسی؛ مطالعه موردی در دو دانشگاه شهر تهران

گل‌نسا گلینی مقدم^{۱*}، لیلا حیدری نسب^۲

۱. استادیار، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ایران.

۲. استادیار، روان‌شناسی بالینی، دانشگاه شاهد، ایران.

پذیرش: (۱۳۹۶/۰۵/۲۱)

دریافت: (۱۳۹۶/۰۴/۲۶)

Analysis, Evaluation and Pathology of Research Grants: A Case Study of Two Universities in Tehran

Golnessa Galyani-Moghaddam^{*1}, Laila Heydarinasab²

1. Assistant Professor, Knowledge and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

2. Assistant Professor, Psychology, Shahed University, Tehran, Iran

Received: (2017/07/17)

Accepted: (2017/08/12)

Abstract

purpose: Resarch grants are one of the new methods for managing research activities in Iranian universities. The purpose of this paper is to analyse and evaluate the rules and regulations for grants at two public universities (Allameh Tabataba'i University and Shahed University), both located in Tehran.

Methodology: The paper employs an analytical approach and a qualitative methodology to analyse and evaluate the rules and regulations for grants at the two universities.

Findings: Both universities place importance on publishing papers in national peer-reviewed and Web of Science-indexed journals. While the universities exhibit similarities in the matter of grant budgeting, there are differences in certain details, especially in the evaluation of research activities and the rewards accruing from such activities.

Conclusion: The two universities have adopted a European/North American system of grants but have adapted the grant structure, application, and use for Iranian needs. The current system for administering grants has faced many difficulties in Iranian universities, and it has not greatly enhanced research activity.

Keywords: Grants, Allameh Tabataba'i University, Shahed University, Research management.

چکیده

هدف: گرت یا پژوهانه یکی از مدل‌های نوین برای مدیریت فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه‌های ایران است. هدف از نگارش این مقاله، تحلیل، ارزیابی، آسیب‌شناسی و مقایسه دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط به گرت در دانشگاه‌های دولتی سطح شهر تهران با تأکید بر دو دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد است.

روش‌شناسی: مقاله با رویکرد تحلیلی و به شکل کیفی به مقایسه، ارزیابی و آسیب‌شناسی گرت در دو دانشگاه دولتی ایران واقع در شهر تهران می‌پردازد. یافته‌ها: نتایج حاکی از آن است که در هر دو دانشگاه، نگارش مقاله علمی پژوهشی و ISI مورد تأکید است. در موارد هزینه کرد بودجه گرت، تشابه دو دانشگاه چشمگیر بوده، هرچند در جزئیات، تفاوت‌ها زیادند و معیارهای امتیازدهی فعالیت‌های پژوهشی، نیز تفاوت قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌دهند. نتیجه‌گیری: یافته‌های این مطالعه و مقایسه دو دانشگاه نشان می‌دهد که گرچه الگوی گرت از کشورهای اروپایی و آمریکا برگرفته شده است اما ساختار، ماهیت، و کاربری آن و نیز نقشی که در تحول پژوهش در ایران ایفا می‌کند، بسیار متفاوت از الگوی اولیه بوده، و حتی برای آن الگوی واحدی وجود ندارد و تفاوت‌های موجود بین دانشگاه‌ها، موانعی را در بهبود پژوهشگری ایجاد نموده است.

واژه‌های کلیدی: پژوهانه، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشگاه

شاهد، مدیریت پژوهش.

*نویسنده مسئول: گل‌نسا گلینی مقدم

*Corresponding Author: Golnessa Galyani-Moghaddam

مقدمه

تحقیق و پژوهش، یکی از فعالیت‌های عمده اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی در سراسر جهان و از جمله ایران است. هر چند بسته به نوع عضویت هیأت علمی، اعم از هیأت علمی آموزشی یا پژوهشی، وظیفه هر گروه در میزان زمان موظف برای تحقیق تا حدودی متفاوت است. از سوی دیگر، انجام پژوهش در هر جامعه یا دانشگاهی متأثر از عوامل و ساختارهای موجود در آن جامعه است. نگاهی به روند فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های ایران نیز نشان می‌دهد که قوانین و مقررات موجود در هر دوره‌ای، تأثیر قابل توجهی بر فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیأت داشته‌اند.

تا اواخر دهه ۸۰ شمسی، کلیه تصمیمات مربوط به اکثر فعالیت‌های پژوهشی به ویژه آنچه بار مالی را به دنبال داشت، بر عهده معاونت پژوهشی دانشگاه‌ها بود و اعضای هیأت علمی نقش چندانی در مدیریت بودجه پژوهشی نداشتند. اما در اواخر دهه ۸۰، شاهد یک تغییر اساسی در روند پژوهشگری و حمایت از آن در سطح دانشگاه‌ها بودیم. وزارت علوم با توجه به الگوهای موفق در دانشگاه‌های خارج از کشور و عمدتاً دانشگاه‌های اروپایی و آمریکایی، پیشنهادها و آئین‌نامه‌هایی را در جهت تغییر مدیریت پژوهشی ارائه و اعمال نمود. حاصل این تصمیم، ابلاغ دستورالعمل گزنت یا پژوهانه به دانشگاه‌های زیر مجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بود. البته اختیاراتی به دانشگاه‌ها برای اجرای این دستورالعمل داده شده بود. اکنون که در میانه دهه ۹۰ شمسی هستیم، شاهد وجود نظام‌های نسبتاً متفاوت گزنت در دانشگاه‌های مختلف ایران هستیم. هدف از انجام این مطالعه، تحلیل، ارزیابی، آسیب‌شناسی و مقایسه نظام‌های اعطای پژوهانه در دانشگاه‌های ایران با تمرکز بر دو دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد است.

مروری بر مطالعات گذشته

جستجوی منابع نشان می‌دهد تحقیقات نسبتاً زیادی درباره موانع و عوامل مؤثر بر فعالیت‌های پژوهشی انجام شده اما در موضوع گزنت تنها یک گزارش توسط گلینی مقدم و حیدری نسب منتشر شده بود. اکنون به پاره‌ای از تحقیقات داخلی و خارجی اشاره می‌شود.

دادخواه و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهش خود به

بررسی دیدگاه‌های اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های استان اردبیل در مورد تحقیق و موانع تحقیق در این دانشگاه‌ها در سال ۱۳۸۲ پرداختند. نتایج نشان داد که در حوزه موانع شخصی، بیش از حد میانگین، در حوزه موانع درون‌سازمانی، پایین بودن حق‌التدریس نسبت به زمان صرف شده، در حوزه موانع برون‌سازمانی، بی‌تأثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم‌گیری مدیران، در حوزه عوامل ماهیتی تحقیق، ظریف و حساس بودن تحقیق علمی و در حوزه نگرش اعضای هیأت علمی به تحقیق، انجام پژوهش جهت ارتقا و پیشرفت جامعه، دارای بیشترین درصد بودند.

کفاشی (۱۳۸۷) در تحقیق خود به بررسی عوامل مؤثر بر میزان گرایش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی به انجام فعالیت‌های علمی - پژوهشی پرداخت. نتایج نشان داد رابطه معنی‌داری بین وجود ارزش و منزلت پژوهشگر، عملکرد مدیریت پژوهشی، نوع فعالیت تحقیقاتی اعضای هیأت علمی و میزان گرایش آنها به انجام فعالیت‌های علمی و پژوهشی رابطه وجود دارد. همچنین میزان گرایش اعضای هیأت علمی به فعالیت پژوهشی به تفکیک گروه‌های علمی با یکدیگر متفاوت است.

احقری و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان "مداخله برای ارتقای ترجمان دانش‌پژوهان: اصلاح قوانین ارتقای اعضای هیأت علمی"، به این نکته پرداخته‌اند که پس از انجام یک طرح پژوهشی معمولاً نتایج طرح تنها از طریق چاپ مقاله به اطلاع مخاطبین می‌رسد و برای انتقال نتایج پژوهش‌ها به مخاطبین اصلی پژوهش و کاربردی کردن آنها اقدامات مناسب (ترجمه دانش) صورت نمی‌گیرد. لذا پژوهش‌های انجام شده عملاً به نحو مقتضی و شایسته‌ای در رفع نیازهای پژوهشی کشور و در عین حال سلامت جامعه و تصمیم‌گیری‌های کلان به کار گرفته نمی‌شوند. در این تحقیق قوانین ارتقای اعضای هیأت علمی در برخی از دانشگاه‌های دنیا از منظر فعالیت‌های ترجمان دانش مورد بررسی قرار گرفت و نتایج آن با قوانین ارتقای موجود کشور مقایسه شد و پیشنهادهایی در این خصوص ارائه گردید.

در تحقیقی که پس از اجرای گزنت در دانشگاه شاهد توسط گلینی مقدم و حیدری نسب (۱۳۹۴) انجام شد مشخص شد که بیشترین میانگین رضایت‌مندی مربوط به چاپ کتاب و کمترین میانگین رضایت‌مندی مربوط به پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی است. با وجود آنکه بیشترین میانگین

به برآیندهای اقتصادی و غیر اقتصادی نامطلوب و کاهش کیفیت آموزش توسط استادان شود (مالیک و دیگران، ۲۰۱۰).

تحقیقی در تایوان در مورد تصویب پروژه‌های تحقیقاتی و طرح‌های پژوهشی در شورای ملی علوم آن کشور انجام شد. پژوهشگران به این نکته تأکید داشتند که تصویب یا عدم تصویب یک طرح همواره از دغدغه‌ها و نگرانی‌های هر پیشنهاد دهنده‌ای بوده است. لذا هدف آنها از انجام تحقیق، تعیین احتمال تصویب یک طرح بود در شرایطی که معیارهای ارزیابی طرح تحقیقاتی مشخص و روشن است اما امتیازات آن مشخص نیست. از آنجایی که استادان دانشگاه در رشته‌های متفاوت با سوابق کاری مختلف دارای عملکرد پژوهشی متفاوتی هستند، در پیش‌بینی احتمال تصویب طرح‌های پیشنهادی عوامل متعددی را باید در نظر گرفت. نتایج نشان داد که یکی از عوامل تأثیرگذار در تصویب یک طرح پیشنهادی، فاصله زمانی پیش‌بینی شده از ابتدا تا انتهای یک طرح توسط مجری است (کائو و پائو، ۲۰۱۲).

بررسی پیشینه‌ها به ویژه تحقیقات داخلی نشان می‌دهند که در ایران عواملی مانند کمبود وقت و مشغله زیاد هیأت علمی، ناکافی بودن بودجه، عدم استفاده از نتایج تحقیقات کاربردی در برنامه‌ریزی‌ها، مقررات دست و پاگیر اداری، سوءمدیریت پژوهش در دانشگاه‌ها از موانع یا عوامل مؤثر بر تحقیق گزارش شده‌اند و راهکارهایی مانند حمایت مالی و سازمانی بیشتر از هیأت علمی برای انجام تحقیق، استفاده از نتایج تحقیقات در برنامه‌ریزی‌ها از سوی پژوهشگران پیشنهاد شده است. در ضمن باید این نکته را در نظر داشت که کلیه این تحقیقات مربوط به زمان قبل از تخصیص پژوهانه بود، یعنی در زمانی مشکلات و موانع پژوهش از جنبه‌های گوناگون بررسی شد، که هنوز مدیریت اعتبار پژوهشی در اختیار دانشگاه‌ها بود و از زمان تفویض اختیار مدیریت اعتبار پژوهشی به عضو هیأت علمی یا پژوهشگر، تنها یک گزارش پژوهشی از دانشگاه شاهد موجود بود (گلینی مقدم و حیدری نسب، ۱۳۹۴) که نتایج آن هم رضایت‌مندی اعضای هیأت علمی از گزنت را در حد متوسط نشان می‌داد. به نظر می‌رسد پس از تخصیص گزنت، بسیاری از مسائل هنوز حل نشده باقی مانده‌اند و بطور کلی فقدان حمایت‌های مؤثر مالی، تخصیص نامتوازن اعتبارات گزنت، بوروکراسی حاکم بر تسویه حساب‌های مالی نظیر ارائه اسناد و ایجاد حس بی‌اعتمادی نسبت به اعضا هیأت علمی،

رضایت‌مندی در کلیه دانشکده‌ها مربوط به چاپ کتاب از اعتبار پژوهانه بود اما در سایر بخش‌های پژوهانه ترتیب رضایت‌مندی در همه دانشکده‌ها یکسان نبود. در یک نتیجه‌گیری کلی، رضایت‌مندی از گزنت در حد متوسط ارزیابی شد. مصاحبه با اعضا هیأت علمی نمایانگر مشکلات رایج در روند اجرای پژوهانه نظیر مشکلات مرتبط با تهیه اسناد مالی و تسویه حساب و اندک بودن اعتبار پژوهانه بود.

درباره مطالعات انجام شده در خارج از ایران، تحقیقی که در حوزه علوم پزشکی در کشورهای درحال توسعه انجام شد نشان داد که، مانع اصلی انجام تحقیق این است که اهمیتی به کار پژوهش داده نمی‌شود و ارزش آن در برنامه‌ریزی نادیده گرفته می‌شود. مانع دیگر، عدم وجود یافته‌های طبقه‌بندی شده تحقیقاتی مناسب برای تصمیم‌گیرندگان است که قادر باشند از آن در برنامه‌ریزی‌ها استفاده نمایند. سیستم نشر دانشگاهی نیز گاهی موانعی را برای دسترسی به نتایج پژوهش برای برنامه‌ریزان به وجود می‌آورد. برای غلبه بر مشکلات، نیاز به همکاری پژوهشگران، برنامه‌ریزان و سازمان‌های حامی پژوهش است. حضور پررنگ و فعال سازمان‌هایی که از پژوهش حمایت مالی می‌کنند باعث تشویق بیشتر فعالیت‌های پژوهشی و نشر نتایج تحقیقات بین پژوهشگران و استفاده آن توسط برنامه‌ریزان می‌شود و همکاری هر سه گروه منجر به تأثیرگذاری نتایج پژوهش در توسعه علوم پزشکی کشورهای در حال توسعه خواهد شد (هنینک و استفان، ۲۰۰۵).

در سال ۲۰۱۰ مطالعه‌ای توسط "مالک" و همکارانش روی رضایت شغلی و مشارکت سازمانی استادان دانشگاه (که می‌تواند شامل فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی باشد) در دانشگاه‌های دولتی پاکستان انجام شد. بر اساس نتایج به دست آمده عواملی مانند نوع فعالیت استاد، میزان رضایت از حقوق دریافت شده، نظارت کیفی بر روند فعالیت‌ها و بسته‌های مالی تشویقی به عنوان عوامل تأثیرگذار بر مشارکت سازمانی استادان در دانشگاه‌های بخش دولتی پاکستان هستند. استادان همچنین رضایت‌مندی زیادی درباره روسای واحدها و همکارانشان، و نیز فرصت‌های ارتقا شغلی در دانشگاه داشتند. علاوه بر این مشخص شد که سیستم دانشگاهی در مقابل عواملی مانند پایین بودن رضایت‌مندی استادان و در نتیجه پایین بودن مشارکت سازمانی آنها آسیب‌پذیر است و این امر می‌تواند منجر

مقررات دست و پاگیر برای تصویب طرح‌های پژوهشی و فقدان مطالعات دقیق در مورد مقایسه گرنت و میزان کارایی و موفقیت آن در ایران و خارج از کشور از مهم‌ترین عواملی است که بر انجام پژوهش در دانشگاه‌های ایران تأثیر منفی دارد.

روش تحقیق

این مطالعه با رویکرد تحلیلی انجام شده و به شکل کیفی به تحلیل، ارزیابی، آسیب‌شناسی و مقایسه دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی گرنت در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد با محوریت اهداف گرنت، نحوه هزینه کرد یا موارد مصرف بودجه گرنت و نحوه امتیازدهی فعالیت‌های پژوهشی می‌پردازد.

یافته‌های تحقیق

نگاهی به روند اجرای گرنت در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد

اولین آیین‌نامه تخصصی اعتبارات ویژه پژوهشی (گرنت) به اعضای هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی در تاریخ ۱۳۸۷/۰۱/۲۴ در ۷ ماده و ۷ تبصره به تصویب شورای پژوهشی دانشگاه رسید. تقریباً همزمان با آن، اولین دستورالعمل تخصیص پژوهانه به اعضای هیأت علمی دانشگاه شاهد در ۵ ماده و ۱۲ تبصره در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۷ در هیأت رئیسه دانشگاه به تصویب رسید. آیین‌نامه گرنت در دانشگاه

علامه طباطبائی در سال‌های اولیه اجرا، از موفقیت و استقبال چندانی برخوردار نبوده است. معاونت پژوهشی دانشگاه در سال ۱۳۹۲ اقدام به بازبینی این آیین‌نامه نموده و پیشنهاد بازنگری کامل آن در ۷ ماده و ۴۰ بند در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۱۰ در شورای پژوهشی دانشگاه مصوب شد و سپس در تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۲۷ دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه پژوهانه، در هیأت رئیسه دانشگاه به تصویب رسید. فرایندهای اجرایی آیین‌نامه جدید، عملاً در سال ۱۳۹۳ ابلاغ و اجرا شد که مورد استقبال اعضای هیأت علمی آن دانشگاه قرار گرفت. در این مطالعه، آیین‌نامه جدید (مصوب ۱۳۹۳) مورد بررسی قرار گرفته است.

آیین‌نامه گرنت در دانشگاه شاهد، از سال ۱۳۸۷ اجرایی شد و سپس در تاریخ ۱۳۸۸/۰۸/۲۵ بازنگری اندکی به پیشنهاد شورای پژوهشی دانشگاه در آن انجام شد و دوباره به تصویب هیأت رئیسه رسید. در سال‌های بعد، اجرای گرنت در دانشگاه شاهد ادامه یافت و بار دیگر در سال ۱۳۹۳ تغییراتی در آیین‌نامه گرنت اعمال شد. در این مطالعه از آخرین آیین‌نامه گرنت ویرایش ۱۳۹۳ استفاده شده است. اکنون به تحلیل و مقایسه آیین‌نامه‌های گرنت در دو دانشگاه مذکور در سه محور اصلی می‌پردازیم.

محور اول: مقایسه اهداف گرنت

جدول ۱ اهداف گرنت در دو دانشگاه را نشان می‌دهد.

جدول ۱. مقایسه تطبیقی اهداف گرنت در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد

هدف از اجرای گرنت در دانشگاه شاهد	هدف از اجرای گرنت در دانشگاه علامه طباطبائی
ارتقای کیفی و کمی دستاوردهای پژوهشی	بالابردن فرهنگ و تفکر پژوهش
کاهش تمرکز امور اجرایی در حوزه مدیریت پژوهشی دانشگاه	ایجاد فضای مناسب پژوهشی در راستای تولید علمی و بومی کردن آن
تسهیل هرچه بیشتر امر پژوهش	مشارکت دادن اعضای هیأت علمی در حل مسائل ملی
افزایش بهره‌وری از اعتبارات	تقویت روحیه جمعی در پژوهش‌های دانشگاهی
اتخاذ سیاست هماهنگ و اعمال ضوابط مدون در خصوص فعالیت‌های پژوهشی	ایجاد انگیزه و امکان رشد علمی برای اعضای هیأت علمی جوان
-	مشارکت دادن دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی در امر پژوهش

ذکر نموده است.

محور دوم: مقایسه نحوه هزینه‌کرد یا موارد مصرف بودجه گرنت

جدول ۲ نحوه هزینه کرد اعتبار پژوهانه یا موارد مصرف آن را در دو دانشگاه نشان می‌دهد.

به نظر می‌رسد اهداف اولیه‌ای که در آیین‌نامه‌های گرنت دو دانشگاه تدوین شده است، شباهت زیادی ندارند. دانشگاه علامه طباطبائی بر بومی کردن پژوهش و حل مسائل ملی تأکید داشته در حالی که دانشگاه شاهد کاهش تمرکز در امور اجرایی در حوزه مدیریت پژوهشی دانشگاه را

جدول ۲. مقایسه تطبیقی نحوه هزینه کرد یا موارد مصرف بودجه گزنت در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد

موارد مصرف بودجه گزنت در دانشگاه شاهد	موارد مصرف بودجه گزنت در دانشگاه علامه طباطبائی
انجام طرح‌های پژوهشی مصوب	انجام طرح‌های پژوهشی بر اساس دستورالعمل اجرایی
انجام طرح‌های تحقیقاتی مشترک با مراکز تحقیقاتی و مؤسسات پژوهشی وابسته به دانشگاه	کمک به انجام طرح‌های پژوهشی پایه و کاربردی که منجر به تولید مقاله شود
هزینه‌های شرکت در کارگاه‌ها و کنگره‌های علمی داخلی و خارجی	کمک به انجام پژوهش‌های تقاضامحور که منجر به تدوین دانش فنی، انعقاد قرارداد، تولید تجاری سازی محصول شود
پرداخت حق عضویت انجمن‌های علمی و بین‌المللی	خرید تجهیزات و لوازم آزمایشگاهی، تحقیقاتی، پرداخت هزینه‌های خدمات آزمایشگاهی و میدانی و خرید مواد مصرفی جهت انجام فعالیت‌های پژوهشی
خرید تجهیزات تحقیقاتی، کالاهای سرمایه‌ای، کتاب، لوازم آزمایشگاهی، مواد مصرفی، هزینه‌های چاپ مقالات علمی در مجلات ISI، JSC، Scopus، Pubmed، هزینه ویراستاری مقالات خارجی زبان چاپ شده در مجلات ISI از ۲۰۱۲	پرداخت حق عضویت در مجامع علمی، هزینه ثبت اختراع، شرکت در همایش، کارگاه‌های آموزشی و نمایشگاه‌های تخصصی داخلی و خارجی و سایر سفرهای کوتاه مدت
هزینه خرید مقالات خارجی از پایگاه‌های اطلاعاتی، هزینه‌های پایان‌نامه‌های مصوب تحصیلات تکمیلی، هزینه‌های ثبت اختراع، هزینه مشارکت در چاپ کتاب‌هایی که توسط دانشگاه چاپ می‌شود	پرداخت هزینه خرید کتب، نشریات، نرم‌افزارها، هزینه عضویت در پایگاه‌های اطلاعاتی، هزینه چاپ مقالات و نشریات علمی معتبر مورد تأیید وزارت علوم یا بهداشت
پرداخت هزینه‌های مربوط به شرکت دانشجویان در همایش‌های داخلی و خارجی	پرداخت حق‌التحقیق به دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی همکار عضو هیأت علمی و هزینه شرکت آنها در همایش‌های داخلی و خارجی
هزینه‌های شرکت و یا ثبت‌نام در همایش‌های داخلی و بین‌المللی برای عضو هیأت علمی	هزینه‌های هسته‌های پژوهشی
-	حمایت از قطب‌های علمی دانشگاه
-	تشویق آثار مطابق آیین‌نامه تشویق آثار

جدول ۲ نشان می‌دهد از نظر موارد کلی هزینه کرد اعتبار پژوهانه یا موارد مصرف بودجه، شباهت بیشتری در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد دیده می‌شود ولی

جدول ۳. مقایسه تطبیقی فعالیت‌های پژوهشی دارای امتیاز برای گزنت در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد

فعالیت‌های پژوهشی دارای امتیاز گزنت در دانشگاه شاهد	فعالیت‌های پژوهشی دارای امتیاز گزنت در دانشگاه علامه
چاپ مقالات در مجلات علمی	چاپ مقالات در مجلات علمی
مقالات همایش‌ها (سقف ۶ امتیاز برای مقاله کامل و ۳ برای خلاصه)	مقالات همایش‌ها (حداکثر ۲ مقاله در هر کنفرانس)
تألیف و تصنیف کتاب، ترجمه و چاپ مجدد	تولید دانش فنی/اختراع یا اکتشاف منجر به تولید و تجاری‌سازی محصول یا فرآیند
اختراع یا اکتشاف ثبت شده در داخل یا خارج از کشور با تأیید وزارت علوم یا بهداشت	دریافت جوایز یا نشان‌های علمی-پژوهشی
اثر بدیع هنری یا تکیه بر تحلیل اثر	طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته برون‌دانشگاهی (از طریق دانشگاه)
دریافت جوایز علمی و هنری	طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته درون‌دانشگاهی
طرح‌های پژوهشی و کاربردی با سازمان‌ها و مراکز خارج از دانشگاه	کتاب
اعتبار نخستین بار	اعتبار ویژه اهدایی معاون پژوهشی دانشگاه
راهنمایی پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری حرفه‌ای/ راهنمایی پایان‌نامه PhD و دستیاری تخصصی	راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه کارشناسی ارشد/ دکتری حرفه‌ای/ دکتری تخصصی/ سطح ۴ حوزه کرسی‌های نظریه‌پردازی
-	-

محور سوم: مقایسه نحوه امتیازدهی فعالیت‌های

پژوهشی گزین

از آنجایی که جزئیات امتیازدهی در دو دانشگاه تفاوت زیادی

باهم دارند، لذا نحوه دقیق امتیازدهی برای هر دو دانشگاه به طور جداگانه در جداول ۴ و ۵ آورده شده‌اند.

جدول ۴. نحوه محاسبه امتیاز فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه علامه طباطبائی

بند	نوع فعالیت	حداکثر امتیاز فعالیت	ضرایب پیشنهادی	سقف کل امتیاز
R1	چاپ مقالات در مجلات علمی			
R1-1	مقالات چاپ شده در مجلات ISI	۵	۱.۵ + ۲IF و ضریب ۱.۵ اضافه تر برای مقالات ISI مستخرج از طرح‌های برون‌دانشگاهی	
R1-2	مقاله چاپ شده در مجلات علمی پژوهشی به زبان انگلیسی (نمایه‌شده در سایت ISC یا SCOPUS)	۴	۱.۵ و ضریب 1.4 اضافه تر برای مقالات علمی-پژوهشی مستخرج از طرح‌های برون دانشگاهی	
R1-3	مقالات چاپ شده در مجلات علمی-پژوهشی مورد تأیید وزارت علوم به زبان فارسی ISC	۴	۱.۳ و ضریب ۱.۴ اضافه تر برای مقالات علمی-پژوهشی مستخرج از طرح‌های برون‌دانشگاهی	
R1-4	مقالات چاپ شده در مجلات (داخلی-خارجی) نمایه نشده در ISI و ISC و SCOPUS مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مقالات مندرج در دایره‌المعارفی	۴	۱ و ضریب ۱.۲ اضافه تر برای مقالات مستخرج از طرح‌های برون‌دانشگاهی	
R1-5	مقالات علمی-ترویجی	۴	۱ و ضریب ۱.۲ اضافه تر برای مقالات مستخرج از طرح‌های برون‌دانشگاهی	
R1-6	مقالات علمی-مروری	۴	۱ و ضریب ۱.۲ اضافه تر برای مقالات مستخرج از طرح‌های برون‌دانشگاهی	
R1-7	یادداشت پژوهشی در مجلات علمی-پژوهشی یا ISI یا ISC	۳	۱	۶
R1-8	ارجاعات (صرف نظر از خود ارجاعی)	۱	۲.۱	
R2	مقالات همایش‌ها (حداکثر ۲ مقاله در هر کنفرانس)			
R1-2	مقاله علمی کامل در مجموعه مقالات همایش‌های علمی بین‌المللی (محل اجرا خارج از کشور)	۲	۱	حداکثر امتیاز
R2-2	مقاله علمی کامل داوری شده در مجموعه مقالات همایش‌های علمی بین‌المللی (محل اجرا داخل کشور)	۱.۵	۱	از مجموع این بند
R3-2	خلاصه مقاله علمی در مجموعه مقالات همایش‌های علمی (داخلی-خارجی)	۱	۱	بند = 5+ ثلث امتیاز مجموع مقالات
R1-1				بند R1-1

R۳	تولید دانش فنی / اختراع یا اکتشاف منجر به تولید و تجاری‌سازی محصول یا فرآیند		
R۱-۳	اختراع یا اکتشاف ثبت شده در داخل (با تأیید علمی مراجع ذیصلاح وزارت خانه‌های متبوع)	۵	۱.۵
R۲-۳	اختراع یا اکتشاف ثبت شده معتبر در سطح بین المللی (با تأیید علمی مراجع ذیصلاح وزارت خانه های متبوع)	۱۰	۱
R۳-۳	اثر بدیع و ارزنده هنری	۴	۱.۵
R۴	دریافت جوایز یا نشان‌های علمی -پژوهشی		
R۱-۴	کسب رتبه، دریافت جایزه یا نشان در جشنواره‌های علمی معتبر بین‌المللی یا داخل کشور (جشنواره خوارزمی، شیخ بهایی، رازی، فارابی و جشنواره‌های مورد تأیید کمیته بررسی در دانشکده)	۶	۱ ضریب ۱.۵ اضافه‌تر برای جشنواره‌های بین-المللی
R۵	طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته برون‌دانشگاهی (از طریق دانشگاه) (X میلیون تومان و Y امتیاز بند است)		
R۱-۵	کل اعتبار جذب شده برون‌دانشگاهی تا ۱۰۰ میلیون تومان	$X \cdot 0.15 Y =$	۱ ضریب ۱.۰۲ اضافه‌تر برای طرح‌هایی که منجر به تولید یا تجاری‌سازی محصول یا اصلاح فرآیند امور
R۲-۵	کل اعتبار جذب‌شده طرح برون‌دانشگاهی از ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلیون تومان	$X 15 + 0.05 Y =$	۱ ضریب ۱.۰۲ اضافه‌تر برای طرح‌هایی که منجر به تولید یا تجاری‌سازی محصول یا اصلاح فرآیند امور
R۳-۵	کل اعتبار جذب‌شده طرح برون‌دانشگاهی از ۳۰۰ میلیون تومان به بالا	۳۰	۱ ضریب ۱.۰۲ اضافه‌تر برای طرح‌هایی که منجر به تولید یا تجاری‌سازی محصول یا اصلاح فرآیند امور
R۴-۵	طرح‌های ملی و بین‌المللی	۱۵	۱ ضریب ۱.۰۴ اضافه‌تر برای طرح‌هایی که منجر به تفاهم نامه همکاری با دانشگاه شده است
R۶	طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته درون‌دانشگاهی		
R۱-۶	گزارش علمی طرح دانشکده‌های یا دانشگاهی	۵	ضریب ۱.۰۵ اضافه‌تر برای طرح‌های کاربردی مورد نیاز سازمان دانشگاه برای اصلاح فرآیند امور
R۷	کتاب		
R۱-۷	تألیف کتاب یا تصنیف	۱۴	۱ -ضریب 1.4 اضافه‌تر برای کتاب‌های آموزشی مورد نیاز گروه مربوط. -ضریب 1.5 اضافه‌تر برای کتاب‌هایی که برگزیده سال و یا برگزیده علمی در جشنواره-های معتبر بین‌المللی باشند.
R۲-۷	ترجمه کتاب تخصصی	۷	۱ ضریب ۱/۴ اضافه تر برای کتاب‌های آموزشی مورد نیاز گروه مربوط
R۳-۷	تجدید کتاب تألیفی	۳	۱
R۴-۷	بررسی و نقد ویرایش علمی کتاب	۲	۱
R۵-۷	فصل کتاب	۶	۱

۱	۱۵	کتاب‌های غیر فارسی	R۶-۷
<p>-ضریب ۱.۵ اضافه‌تر برای کتاب‌هایی که در دانشگاه‌های خارج از کشور تدریس می‌شوند. -ضریب ۲ اضافه‌تر برای کتاب‌هایی که اندیشه‌ای بومی یا نظریه‌ای متعلق به استادی ایرانی چاپ شود. -امتیاز کتاب‌های چاپ‌شده توسط ناشران ذیل با ضریب ۱.۵ اضافه‌تر محاسبه خواهد شد: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی & Francis- Black Well- MC Taylor Grow Hill-Oxford- Routledge, Hall, Cambridge, Pungent, Printes Sage -این بند شامل آثار عربی، انگلیسی، روسی، اسپانیایی و... تهیه شده توسط اعضای هیأت علمی گروه‌های ذیربط نیست.</p>			
اعتبار ویژه اهدایی معاون پژوهشی دانشگاه			R۸
۱	۱۵	عضو هیأت علمی جدیدالاستخدام	R۱-۸
۱	۴	پژوهشگر برتر کشوری	R۲-۸
۱	۲	پژوهشگر برتر دانشکده	R۳-۸
۱	۲	پژوهشگر پیشکسوت دانشگاه	R۴-۸
۱	۲	مدیر پژوهشی برتر دانشگاه	R۵-۸
۱	۳	ارائه همکاری‌های بین‌المللی	R۶-۸
۱	۲	مدیر پژوهشی پژوهشکده یا مرکز پژوهشی	R۷-۸
۱	۱	عضو هیأت علمی پژوهشی پژوهشکده یا مرکز پژوهشی	R۸-۸
۱	۲	رئیس مرکز رشد	R۹-۸
۱	۲	سرپرستی دانشجویان در المپیادهای بین‌المللی (به شرط احراز جایزه)	R-۸ ۱۰
راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه کارشناسی ارشد / دکتری حرفه‌ای / دکتری تخصصی / سطح 4 حوزه			R۹
سقف در	۱	۳	R۱-۹
دو مورد	۱	۸	R۲-۹
۲۵			
کرسی‌های نظریه‌پردازی			R۱۰
۱	۱۰	ارائه نظریه جدید با تأیید مراجع ذی‌ربط داخلی یا احراز کرسی نظریه‌پردازی با تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی	R-۱۰ ۱
۱	۴	ارائه کرسی ترویجی با تأیید مراجع ذی‌ربط دانشگاه	R-۱۰ ۲

جدول ۵. نحوه تخصیص امتیاز پژوهانه در دانشگاه شاهد

ردیف	موضوع	امتیاز مورد	حداکثر امتیاز دوره
۱	به ازای هر مقاله چاپ شده در مجله‌های معتبر بین‌المللی نمایه شده ISI.	۱۰	
۲	به ازای هر مقاله چاپ شده در مجله‌های معتبر و یا ایندکس شده بین‌المللی.	۶	
۳	به ازای هر مقاله چاپ شده در مجله‌های علمی - پژوهشی (داخلی).	۵	
۴	به ازای هر مقاله چاپ شده در مجله‌های علمی - ترویجی.	۳	
۵	به ازای هر مقاله چاپ شده در مجله‌های دانشگاهی و معتبر فاقد مجوز کمیسیون نشریات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در رشته‌های خاص با تصویب شورای پژوهشی دانشگاه.	۲	۶
۶	به ازای هر مقاله کامل چاپ شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های دارای کمیته علمی.	۲	۶
۷	به ازای هر خلاصه مقاله چاپ شده در مجموعه خلاصه مقالات کنفرانس‌های دارای کمیته علمی.	۱	۳
۸	به ازای تالیف و تصنیف هر کتاب .	حداکثر ۲۰	۴۰
۹	به ازای ترجمه هر کتاب.	حداکثر ۱۰	۲۰
۱۰	به ازای چاپ هر کتاب با تجدید نظر.	حداکثر ۳	۶
۱۱	اختراع یا اکتشاف ثبت شده در داخل یا خارج با تأیید وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری و یا وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی.	حداکثر ۱۰	
۱۲	اثر بدیع هنری با تکیه بر تحلیل اثر.	۸	
۱۳	دریافت جوایز علمی و هنری نظیر کتاب سال، طرح تحقیقاتی منتخب جشنواره‌های معتبر، استاد یا پژوهشگر نمونه کشوری.	۷	۱۴
۱۴	کل امتیازات تخصیصی طرح‌های کاربردی طبق قرارداد منعقدہ مستقل، و اعتبارات مربوط به آن در قالب قراردادهای طرح‌های پژوهشی با سازمان‌ها و مراکز خارج از دانشگاه به ازای هر ده میلیون ریال جذب اعتبار.	۲	۴۰
۱۵	راهنمایی پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری حرفه‌ای	برابر جدول زیر	پنج مورد
۱۶	راهنمایی پایان‌نامه PhD و دستیاری تخصصی	برابر جدول زیر	دو مورد
نوع پایان‌نامه			
مقطع	کتابخانه‌ای	میدانی	آزمایشگاهی
کارشناسی ارشد	۱	۱/۷۵	۳/۵
دکترای حرفه‌ای	۱	۱/۷۵	۲/۵
دستیاری تخصصی	۲/۴	۴/۲	۶
دکتر تخصصی (PhD)	۸	۸	۸

برون دانشگاهی امتیاز می‌دهند اما فقط دانشگاه علامه طباطبائی است که به طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته درون-دانشگاهی و درون دانشکده‌ای امتیاز می‌دهد و دانشگاه شاهد در این زمینه، امتیازی منظور نمی‌کند. نکته دیگر اینکه، در هیچ کدام از آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های پژوهشی دانشگاه شاهد، هیچ تعریفی برای درون دانشکده‌ای وجود نداشته، و ندارد و به نظر می‌رسد امکان انجام آن هم وجود ندارد.

به نظر می‌رسد به لحاظ نحوه امتیازدهی فعالیت‌های پژوهشی تفاوت‌های زیادی بین دو دانشگاه وجود داشته باشد. به‌عنوان مثال، دانشگاه علامه طباطبائی برای مقالات مجلات ISI ضرایب پیشنهادی خاصی ارائه کرده که منجر به امتیازات متفاوت می‌شود در حالیکه دانشگاه شاهد سقف ۱۰ امتیاز را برای همه مجلات ISI تعیین کرده است. جدول ۳ نشان می‌دهد در حالی که هر دو دانشگاه به طرح‌های پژوهشی

ابهام در آنهاست. سوالی که مطرح می‌شود این است که با چه سیستم ارزیابی می‌توان از وصول به این اهداف مطمئن گردید. نخستین تعریف برای یک هدف آن است که هدف عینی، و قابل ارزیابی باشد، به عنوان مثال تعیین تعداد خاصی مقاله و یا پژوهش و یا ارائه چشم‌انداز چند ساله برای کاهش تأثیر و مداخله معاونت‌های پژوهشی در امر تحقیقات اساتید در هر دانشکده می‌توانست از جمله اهداف عینی باشد، در حالی که فضای مناسب پژوهشی یا تقویت روحیه جمعی صرفاً شعاری است که امکان ارزیابی آنها وجود ندارد و از این رو یک سازمان نمی‌تواند میزان رسیدن به آن اهداف را مورد سنجش دقیق قرار دهد.

ب) موارد مرتبط با هزینه کرد بودجه گزنت

بررسی‌ها نشان می‌دهد که با وجود آنکه هدف گزنت حمایت از پژوهش و ارائه استقلال عمل به استاد بوده و تلاش شده که مانند دانشگاه‌های خارج از کشور، هر استاد بر اساس سابقه کار و یا تحقیقاتش امتیاز گزنت دریافت کند و از دانشجویان به عنوان دستیار پژوهش استفاده نماید اما در عمل اجرای گزنت چنین دستاوردهایی را به سادگی ممکن نمی‌سازد. قوانین موجود ایران به گونه‌ای است که استقلال عمل اساتید به راحتی محقق نمی‌شود و در مورد دانشجویان، حتی گاهی استاد و دانشجو را مقابل هم قرار می‌دهد و حس بی‌اعتمادی بین آنها را تقویت می‌کند. علت این مسأله بودجه پایین، تداخل بودجه‌ها و تأمین بودجه دانشجو از بودجه استاد است.

نکته دیگر تأکید قوانین فعلی گزنت بر جذب بودجه توسط استاد با ارائه طرح پژوهشی است و شرایط به گونه‌ای است که اساتید صرفاً برای استفاده از مزایای مالی گزنت ناچار می‌شوند طرح‌های نه‌چندان ضروری ارائه کنند. نکته دیگر که در آیین‌نامه‌ها دیده می‌شود جذب طرح برون‌دانشگاهی با بودجه ۱۰۰ میلیون تومان یا بیشتر است و این پرسش را پیش می‌آورد که واقعاً چند درصد از اعضای هیأت علمی امکان گرفتن چنین طرح‌هایی را دارند. سوال دیگر اینکه اصولاً این مسیر باید از طرف چه کسی باشد؟ از جانب اساتید، دانشگاه، صنعت یا دولت؟ آیا شرایط برابر برای همه اعضای هیأت علمی و برای همه دانشگاه‌ها به منظور اجرای این طرح‌ها در ایران وجود دارد؟ به نظر می‌رسد چنین ساختارهایی هنوز در کشور به طور مناسب شکل نگرفته است.

با توجه به نتایج به دست آمده گرچه به نظر می‌رسد که موارد مصرف گزنت به وضوح در آیین‌نامه‌ها مشخص

دانشگاه علامه طباطبائی جز در مورد یادداشت پژوهشی در مجلات علمی-پژوهشی و مقالات همایش‌ها، سقفی برای فعالیت‌های پژوهشی در یک سال تعیین نشده در حالی که در دانشگاه شاهد در بسیاری از موارد، سقفی برای حداکثر امتیاز قرار داده است.

در مورد راهنمایی پایان‌نامه‌های دانشجویی، هر چند هر دو دانشگاه سقف ۲۵ امتیاز در سال را در نظر گرفته‌اند، با این حال نحوه امتیازدهی در دانشگاه علامه طباطبائی بهتر از دانشگاه شاهد است. در دانشگاه شاهد هیچ امتیازی به مشاوره پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری داده نمی‌شود در حالیکه در دانشگاه علامه به هر استاد راهنما یا مشاور پایان‌نامه ارشد یا دکتری حرفه‌ای به طور یکسان ۳ امتیاز داده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

«گزنت» یا «پژوهانه» یا «اعتبار ویژه» در قلمرو مقاله حاضر، مبلغی است که به موجب آیین‌نامه‌های مصوب دانشگاه‌ها به تناسب فعالیت‌های پژوهشی اعضا هیأت علمی در طی یک سال در اختیار ایشان قرار می‌گیرد. گزنت نوعی نظام نوین مدیریت پژوهش است که مسئولیت برنامه‌ریزی و نحوه خرج کردن آن را بیشتر بر عهده عضو هیأت علمی قرار می‌دهد تا دانشگاه. به کارگیری این سیستم‌ها، به شکل‌های مختلف در بسیاری از دانشگاه‌های معتبر دنیا، سابقه طولانی دارد اما استفاده از گزنت در دانشگاه‌های ایران، سابقه زیادی ندارد. هرچند وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در اواخر دهه ۸۰ شمسی، چارچوب‌ها یا دستورالعمل‌های کلی برای به کارگیری گزنت را به دانشگاه‌ها ابلاغ نموده، با این حال در تدوین دستورالعمل‌های اجرایی آن به دانشگاه‌ها اختیاراتی داده است. در حال حاضر، بسیاری از دانشگاه‌های ایران، گزنت یا نظام پژوهانه را به کار گرفته‌اند و آنچه روشن است، این است که این دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها، بر استراتژی پژوهشی اعضای هیأت علمی در کوتاه‌مدت، میان مدت و طولانی مدت تأثیر قابل ملاحظه‌ای خواهند داشت. نتایج ارزیابی، تحلیل، آسیب‌شناسی، و مقایسه نحوه اعطای گزنت در دو دانشگاه مورد بررسی به شرح ذیل است:

الف) موارد مرتبط با اهداف گزنت

با مقایسه این دو دانشگاه بطور کلی می‌توان دریافت که در هر دو دانشگاه تسهیل پژوهش، کمک به اساتید برای استقلال و تمرکززدایی از جریان پژوهش از اهداف مهم گزنت بوده است. اما با مشاهده این اهداف، نکته مهم وجود

یک عضو هیأت علمی دانشگاه صرفاً محدود به دانشگاهی است که در آن استخدام گردیده است که یک فرایند بوروکراسی و اداری برای دریافت تأییدیه در مورد پایان‌نامه‌های خارج از دانشگاه بر عضو هیأت علمی تحمیل می‌گردد و چرا نباید صرف گزارش و ارائه سند در مورد راهنمایی یا مشاوره پایان‌نامه‌های خارج از دانشگاه مورد تأیید دانشگاه اصلی قرار بگیرد؟ نکته دیگر این است که آیا دانشگاه‌های غیر دولتی نظیر دانشگاه آزاد، دانشگاه‌های غیر انتفاعی و یا پردیس‌ها که مورد تأیید وزارت علوم هستند هنوز به عنوان "دانشگاه" توسط بعضی از مسئولان مورد قبول قرار نگرفته‌اند که اساسنامه گزنت صرفاً مرتبط با دانشگاه‌های دولتی است و لاغیر؟

از نظر فرمول نحوه محاسبه بین دو دانشگاه نیز تفاوت زیادی دیده می‌شود. از نظر ذخیره باقیمانده اعتبار پژوهشی در صورت عدم جذب اعتبار، دانشگاه علامه طباطبائی، مدت زمان طولانی تری (سه سال) برای تسویه حساب اعضای هیأت علمی در نظر می‌گیرد در حالی که دانشگاه شاهد فقط یک سال بعد، فرصت ذخیره امتیاز را می‌دهد. به لحاظ زمان بندی درخواست برای گزنت، تفاوت‌های زیادی در دو دانشگاه دیده می‌شود و به نظر می‌رسد سال مالی پژوهشی در این دو دانشگاه متفاوت از هم باشد. در پایان توجه به این نکته ضروری است که هر چند گزنت، مسئولیت مدیریت بودجه را بر عهده اعضای هیأت علمی قرار می‌دهد اما تجربه نگارندگان در هر دو دانشگاه نشان می‌دهد که از لحاظ پرداخت بودجه‌ها، همواره تأخیرهای زیادی در طی سال‌های گذشته وجود داشته است. این مسأله تحت تأثیر عوامل مهم‌تر از مجموعه آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی دانشگاه‌ها یا نحوه مدیریت بودجه توسط عضو هیأت علمی قرار دارد و در واقع پرداخت به موقع برای انجام فعالیت‌های پژوهشی، تابعی از شرایط مالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و در سطحی بالاتر تابع شرایط مالی دولت و کشور قرار می‌گیرد.

برای بررسی بیشتر و مقایسه گزنت با دانشگاه‌های خارج از کشور، به سایت دانشگاه ایالتی (دولتی) استانفورد و سایت دانشگاه ایالتی کالیفرنیا به عنوان نمونه مراجعه شد و قوانین گزنت مورد ملاحظه قرار گرفتند. نتایج جستجوها و بررسی‌ها نشان می‌دهد که در هر دانشگاه دولتی یا خصوصی آمریکا، دو منبع اصلی برای تأمین بودجه پژوهش یا گزنت وجود دارد: منابع مالی گزنت در درون دانشگاه و منابع مالی گزنت در بیرون از دانشگاه. قسمت عمده منابع مالی گزنت یا

گردیده است اما در مورد بعضی از موارد خصوصاً در دانشگاه شاهد، با ابهام روبرو هستیم؛ به عنوان مثال خرید تجهیزات و نحوه استفاده از آن به درستی تصریح نگردیده است. بنا بر مصاحبه‌هایی که با اعضای هیأت علمی انجام گرفت مشخص گردید که تجهیزاتی که از محل گزنت خریداری می‌گردد نه تنها متعلق به دانشگاه است و صرفاً در اختیار هیأت علمی قرار دارد بلکه به نظر می‌رسد که اگر عضوی از یک هیأت علمی از محل پژوهانه خود تجهیزاتی نظیر پرینتر تهیه نماید، تمامی اعضای آن گروه می‌توانند از این وسیله استفاده نمایند با وجودی که پرینتر مزبور از محل گزنت یک استاد تهیه شده است و بقیه نیز می‌توانند از آن بهره ببرند! در حالی که در تمامی کشورها گزنت و بهره‌های برگرفته از آن صرفاً به عضو استفاده کننده تعلق دارد نه سایرین. همچنین در دانشگاه شاهد، هزینه حق چاپ مقالات در نشریات غیر ISC در موارد مصرف تصریح نگردیده است و این باعث می‌شود که بتوان با آن سلیقه‌ای برخورد نمود.

ج) موارد مرتبط با امتیازدهی فعالیت‌های پژوهشی
مقایسه این دستورالعمل‌ها در دو دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شاهد نشان می‌دهد که هرچند در مورد هزینه‌کرد گزنت یا موارد مصرف بودجه تخصیصی، شباهت‌های زیادی بین دو دانشگاه دیده می‌شود اما به لحاظ امتیازدهی تفاوت‌های زیادی وجود دارد. به عنوان مثال در دانشگاه علامه طباطبائی برای یادداشت پژوهشی در مجلات علمی-پژوهشی یا ISI و ISC، ارجاعات بین‌المللی صرف نظر از خود ارجاعی، طرح‌های درون‌دانشگاهی و درون‌دانشکده‌ای، ارائه نظریه جدید، ارائه کرسی ترویجی، و کتاب‌های غیرفارسی، امتیاز پژوهشی در نظر گرفته شده که هیچکدام از این موارد در دستورالعمل دانشگاه شاهد، پیش‌بینی نشده است. به طور کلی وسعت و تنوع امتیازدهی به انواع فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه علامه طباطبائی بیشتر است.

یکی از مسائل دیگر در مورد حمایت از پایان‌نامه‌های ارشد یا دکتری، بحث تفکیک پایان‌نامه‌های درون-دانشگاهی و بیرون‌دانشگاهی است. به عنوان مثال دانشگاه شاهد صرفاً پایان‌نامه‌هایی را که مربوط به دانشگاه باشد و یا حداقل با تأیید و مجوز معاونت پژوهشی دانشکده انجام شده باشد در این گستره می‌پذیرد و البته بر اساس تبصره مشخص، صرفاً دانشگاه‌های دولتی مشمول دانشگاه‌های خارج از دانشگاه متبوع استاد می‌شوند. با توجه به هدف نخستین گزنت سوال اساسی این است که آیا حوزه فعالیت

اقامتی و مسافرتی به ۳۰۰۰۰ دلار در سال کاهش می‌یابد. در این دانشگاه نیز منابع مالی خارجی و داخلی دانشگاه، تأمین هزینه‌ها را برعهده دارند و حتی برای بازدیدکنندگان بین‌المللی نیز بودجه‌هایی پیش‌بینی شده است.

مقایسه میزان بودجه‌های تخصیص داده شده برای پژوهش در ایران و خارج از ایران حاکی از تفاوت‌های بسیار است. منابع تأمین‌کننده مالی و مقادیر بودجه‌ها در ایران بسیار اندک و ناچیز به نظر می‌رسند و به لحاظ اداری و اجرایی نیز قوانین دست و پاگیر کار پژوهش را بسیار دشوار نموده است.

در نهایت به نظر می‌رسد بعد از گذشت چندین سال از اجرای گزنت، نیاز به بازبینی آن و ارزیابی نقاط مثبت و منفی آن احساس می‌گردد. برای داشتن نگاهی جامع، بررسی مجدد قوانین آن در سایر کشورها و چشم اندازهای متفاوت ضروری است. گرچه در تحول و تحول قوانین بایستی نگاهی بومی و فرهنگی داشت اما بی‌اعتنایی به مسیر موفق پژوهانه در سایر کشورها با ادعای بومی‌سازی آن، نه تنها به تحول و پیشرفت پژوهش در کشور کمکی نمی‌کند بلکه می‌تواند تبدیل به ابزاری شود که بیش از آنکه به محقق و تحقیق مدد رساند، از پژوهش‌نمایی شکننده به تصویر کشد که در پس آن، افول علمی و در غلطیدن به ورطه بی‌اخلاقی، رخ می‌نمایاند.

۱۳۹۵ به آدرس:

<http://shc.stanford.edu/fellowships>

"سایت دانشگاه ایالتی کالیفرنیا". بازبایی شده در تاریخ ۴ آذر ماه

۱۳۹۵ به آدرس:

<http://www.csun.edu/financialaid/california-state-university-grants>

کفاشی، محمد (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر میزان گرایش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی به انجام فعالیت‌های علمی - پژوهشی. *فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی*، ۳(۴)، ۸۷-۱۱۱.

گلینی مقدم، گل‌نسا و حیدری نسب، لیلا (۱۳۹۴). تابستان. گزنت در دانشگاه شاهد: از ضوابط تا اجرا. *نامه آموزش عالی*، دوره جدید، ۳۰(۸)، ۸۵-۹۶.

پژوهش توسط سازمان‌ها و بنیادهای دولتی، خصوصی و حتی خیریه در خارج از دانشگاه تأمین می‌شوند و با هماهنگی دانشگاه، بودجه‌ها دریافت، و سپس به اعضای هیأت علمی طبق درخواست و ارائه پروپوزال اعطا می‌شود.

از سوی دیگر تنوع گزنت‌های اعطایی در کل دانشگاه و حتی دانشکده‌ها بسیار زیاد است. گزنت‌های دانشجویی کاملاً متفاوت از گزنت‌های اساتید بوده و به هیچ وجه درهم ادغام نشده‌اند. در بیشتر دانشگاه‌ها در صورت استخدام یک دانشجو به عنوان دستیار پژوهشی، مبلغ ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ دلار هزینه، طی قرار داد جداگانه به استاد پرداخت می‌شود تا در اختیار دانشجو قرار دهد و دانشجویان نیز موظف به پرداخت مالیات و ارائه فاکتور آن هستند. در دپارتمان بیوتکنولوژی دانشگاه دولتی کالیفرنیا، علاوه بر انواع مختلف گزنت، هر عضو هیأت علمی می‌تواند با همکاری دانشجویان برای یک بازه زمانی ۱۸ ماهه طرح پژوهشی با سقف بودجه ۱۵۰۰۰ دلار تعریف و پیشنهاد نماید. جالب است که هرگونه نیاز به سفر باید از منابع مالی دیگر دانشگاه و توسط بخش سفرهای هیأت علمی تأمین شود نه بودجه پیش‌بینی شده گزنت. هزینه سفر تا سقف ۱۵۰۰ دلار است.

در دانشگاه استنفورد، فقط در حوزه علوم انسانی، ۳۵۰ گزنت در سال وجود دارد که مقدار آن بر حسب رتبه دانشگاهی عضو هیأت علمی متفاوت است و سقف آن ۷۰۰۰۰ دلار در سال بوده که در صورت استفاده از امکانات

منابع

مجدزاده، سیدرضا؛ احقری، شراره؛ نجات، سحرناز؛ غلامی، ژاله؛ ملکی، کتابون؛ یونسینان، مسعود و فتوحی، اکبر. (۱۳۸۸). مداخله برای ارتقای ترجمان دانش پژوهان: اصلاح قوانین ارتقای اعضای هیأت علمی. *مجله ایرانی نظریه‌پردازی در علوم پزشکی*، ۳(۲۲).
 معاونت پژوهشی دانشگاه شاهد. (۱۳۸۷). *پژوهشنامه دانشگاه شاهد*، شماره ۳، تهران: *دانشگاه شاهد*، مرکز چاپ و انتشارات.
 دادخواه، بهروز؛ محمدی، محمدعلی؛ پورناصری، شهناز؛ مظفری، ناصر و ادهم، داود (۱۳۸۷). دیدگاه‌های اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های استان اردبیل در مورد تحقیق و موانع تحقیق در این دانشگاه‌ها، در سال ۱۳۸۲. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل*، ۱(۸)، ۳۷-۴۴.

"سایت دانشگاه ایالتی استنفورد". بازبایی شده در تاریخ ۴ آذر ماه
 Strategies in Developing Countries, *Journal of Health Communication*, (10): 163-180.
 Malik, M.E., Nawab, S., Naeem, B. & Danish, R.Q. (2010, June). Job Satisfaction and Organizational Commitment of University Teachers in Public Sector of Pakistan, *International Journal of Business and Management*, 5(6), 17-26.

Kao, Ch. & Pao, H. (2012, Jan). Predicting Project Approvals: A Case of Grants from the National Science Council of Taiwan. *Omega*, (40)1: 89.
 Hennink, M., & Stephenson, R. (2005). Using Research to Inform Health Policy: Barriers and